

BANK RISKLARINI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Medetova Nargiza Nietullayevna

*O'zbekiston respublikasining osiyo xalqaro universiteti,
70310102 – iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) mutaxassisligida tahsil oluvchi
magistrant*

ARTICLE INFO.

Key words:

Bank tizimi, tijorat banklari, bank ishi, banklararo raqobat, tijorat banklarining barqaror rivojlanishi, bank risklari, tijorat banklarining risklarini boshqarish, xavfsizlik darajalari, kutilmaganlik, likvidlilik riski, operatsion risklar, risk madaniyati, risklarni tahlil qilish, moliyaviy xavflar risk identifikatsiyasi, nomutanosiblik.

Abstract

Maqolada tijorat banklarining barqaror rivojlanishining tizimli tavakkalchiligi mazmuni va zamonaviy sharoitlarda bank sektorini rivojlantirishning innovatsion vektorida risklarni baholash zarurati ko'rib chiqiladi. Innovatsion iqtisodiyotning asosiy aktivi sifatida tijorat banklarining barqaror rivojlanishini ta'minlashning ahamiyati ortib borayotgani qayd etildi.

Maqolada bu mamlakat bank tizimini rivojlantirishning haydovchisi bo'lgan tijorat bankining risklarni samarali boshqarishni ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish ekanligi asoslab berilgan.

Ushbu maqolada O'zbekistondagi va boshqa davlatlarning tijorat banklari har xil bank faoliyatida uchraydigan risklarni boshqarish va oldini olish, ularning oldini tahmin qila olish va unga qarshi chora-tadbirlar ko'rishi yoki vujudga keladigan har qanday nomutanosiblikni va riskni xavf darajasini pasaytirish va shu kabi masalalar tahlil qilingan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024
LWAB.

Kirish. Bugungi kunda, mamlakatimiz bank tizimini takomillashtirish va jahon standartlariga yaqinlashtirish borasida bir qator ishlar amalga oshirib kelinmoqda. Bank risklarni boshqarish yo'nalishida olib borilayotgan ishlar ham shular jumlasidandir. Xalqaro moliya korporatsiyasi bilan hamkorlikda Ipoteka-bankni zamonaviy tijorat bankiga transformatsiya qilish bo'yicha ishlar doirasida risklarni boshqarish tizimini tubdan isloh qilinib, Bazely qo'mitasi talablari asosida qayta tashkil

etilmoqda.

Bankda Risklarni boshqarish siyosatlarini, risklarni boshqarish strategiyasi va Risk-appetiti yangidan ishlab chiqildi, Risklarni nazorat qiluvchi va boshqaruvchi qo'mitalar tashkil etildi va faoliyatini olib bormoqda, risk hisobotlari yangicha talqinda ishlab chiqildi va amaliyotga joriy etildi, likvidlilik, foiz, valyuta, kredit risklari bo'yicha stress-testlarning yangi modellari yaratildi, tasdiqlangan siyosatlardagi normalarni amaliyotga jalb qilish ishlari boshlandi. Bugungi kun zamonaviy bank faoliyatida risklarni boshqarish muhim ahamiyat kasb etayotganligi, hamda risklarni boshqarish bo'yicha barcha rahbar xodimlar zaruriy bilim va tushunchalarga ega bo'lishlari zarur.

Asosiy qism. Ushbu ilmiy maqola mavzusining dolzarbligi shundan iboratki, bank sektori bozor muhitining tavakkalchiligi kredit tashkilotlarining barqaror rivojlanishiga, moliyaviy va nomoliyaviy hisobotlarning shaffofligini oshirishga, uning ochiqqligi va ochiqqligini oshirishga yangi talablarni qo'yadi. ishonchliligi, shuningdek, bank risklarini boshqarish tizimida bashorat qiluvchi komponentning ahamiyatini kuchaytirish. Bank risklarining bozor asoslari sifat jihatidan o'zgardir, ularni shakllantirishning an'anaviy moliyaviy manbalari bilan bir qatorda siyosiy, ekologik va ijtimoiy omillar ko'rinishidagi moliyaviy bo'lmagan manbalar ham qo'shildi, bu esa tartiblar, usullar uchun boshqaruvning yangi talablarini qo'yadi.

Shunday qilib, bank nazorati bo'yicha Bazel qo'mitasi nuqtai nazaridan, banklar tomonidan bank risklarini baholash va prognozlashning o'ziga xos usullaridan foydalanish risklarni boshqarish tizimining sifatini yaxshilash va banklarning barqaror rivojlanishiga yordam berishi kerak. Biroq, amalda, tijorat banklari rahbariyatining risklar darajasi va ularning oqibatlarini bo'yicha haddan tashqari optimistik kutishlari va baholashlarini tenglashtirishga qodir bo'lgan prognozli bank monitoringi vositalari ayniqsa talabga ega bo'ldi.

Shu munosabat bilan tijorat banki faoliyatida samarali boshqaruv qarorlari qabul qilinishini asoslash uchun joriy holat monitoringi, faoliyat natijalarini baholash va bankning barqaror rivojlanishini prognozlash tartiblarini izchil o'z ichiga olgan bashoratli monitoringni ishlab chiqish va amalga oshirish zarur, riskga yo'naltirilgan texnologiyalar va vositalarga asoslangan kredit tashkilotlarida. Bank sektorini boshqarish uchun bozor muhitining tizimli riskliligi bank risklarini boshqarish tizimida prognoz komponentlarini shakllantirish muhimligini dolzarblashtiradi.

Boshqaruv vositasi sifatida bank monitoringidan foydalanish ham banklarning o'zlari, ham davlat nazorati organlari tomonidan bank faoliyatini tartibga solish sohasidagi xalqaro tavsiyalarni hisobga olgan holda amalga oshiriladi. Hozirgi vaqtda zamonaviy ilmiy adabiyotlarda makroiqtisodiy va mikroiqtisodiy darajada banklar faoliyatining "barqaror rivojlanish", "barqarorlik", "ishonchliligi" tushunchalariga qarashlar birligi va yagona uslubiy yondashuv mavjud emas.

Adabiyotlar tahlili. Bank tizimining ham, alohida bankning ham "barqaror rivojlanishi" deganda ma'noli jihatda oddiygina "barqarorlik" va uning sifat va miqdoriy aniqligidagi barqarorlik tushuniladi. Shu bilan birga, "barqarorlik" va "rivojlanish" o'rtasidagi farqni ham ajratish mumkin, birinchisi bank sektori faoliyatining sifat ko'rsatkichi sifatida tushuniladi, ikkinchisi esa taraqqiyot yo'nalishi bo'yicha miqdoriy bo'lib qoladi, bank sektori dinamikasining o'zgarishi doimiydir.

Tijorat banking mikroiqtisodiy barqarorligida A.Buryak, tashqi ta'sirdan keyin maqbul ko'rsatkichlarni tiklashqobiliyatini ta'kidlaydi. Biroq, ko'rib chiqilayotgan tijorat banki faoliyatining maqbul xususiyatlari qanday ekanligi to'liq aniq emas. Labskerd tijorat banking barqarorligini ta'riflagan holda, u "hozirgi davrda va prognoz nuqtai nazaridan" tijorat banking barqarorligini hisobga olish zarurati bilan bog'liq bo'lgan vaqtinchalik xususiyatlarni qayd etadi.

Bank tizimining barqarorligi sharoitida E.A.Kulikova butun davlat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatish uchun bank tizimining "o'zini o'zi tartibga solish va ishlashning tashqi va ichki sharoitlariga moslashishga asoslangan dinamik muvozanat" ni tushunadi. Biroq, bank sektorining barqaror rivojlanishi har doim ham rivojlanishni va uning faoliyatining ijobiy samarasiga erishishni ta'minlay olmaydi.

Metodologiya. Tijorat bankining barqaror rivojlanishini ta'minlash muammosi bevosita bank risklari va ularning yuzaga kelishiga yordam beruvchi omillarni boshqarish bilan bog'liq. Shu munosabat bilan tijorat banklari faoliyatiga tavakkalchilikka asoslangan yondashuvlarning asosiy elementlariga to'xtalib o'tish maqsadga muvofiqdir. Lotincha "reskum" so'zi "dengizdagi xavf, xavf yoki yo'q qiladigan narsa" degan ma'noni anglatadi.

Har qanday xo'jalik yurituvchi sub'ektning iqtisodiy faoliyati haqiqatning ajralmas mulki sifatida o'zining tashqi va ichki muhitida ma'lum darajadagi tavakkalchilikni o'z zimmasiga oladi, shu bilan birga, turli ob'ektlarda, turli yo'nalishlarda xavf omillarining ta'siri bir xil emas, bu esa xavf omillarini yaratadi, Samarali risklarni boshqarish tizimini shakllantirish zarur.

Biznes va bank faoliyatida tavakkalchilik masalalari bo'yicha ko'pxotinlilik tadqiqotlari mavjud bo'lganda, hozirgi vaqtda iqtisodiy toifa sifatida xavfning mazmunli chegaralari, uning tasnifi, asosiy elementlari, funktsional aniqligi va turlarning xilma-xilligi haqida umumiy tushuncha mavjud emas.

Shu munosabat bilan bank faoliyatining tavakkalchiligining tizimli xususiyatlarini ko'rib chiqish zarurati tug'iladi, bu esa bank risklari va xususan, iqtisodiy risklar o'rtasidagi o'ziga xos farqlarni aniqlab beradi.

Natijalar. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining bank risklarining keng ta'rifida bank risklari tavakkalchiligining asosiy umumiy va o'ziga xos tashqi va ichki omillari qayd etilgan bo'lib, ushbu hodisa natijalarining salbiy yo'nalishi ta'kidlangan va likvidlilik darajasi ta'kidlangan, kredit tashkiloti risk ob'ekti sifatida ishlaydi.

Bank tavakkalchiligini ko'pchilik tadqiqotchilarning asarlarida o'z aksini topgan, umuman olganda va xususan, bank faoliyatidagi risklarning ehtimollik xususiyati haqidagi qarashlarga amal qilishadi. Semenyuta, I.V. Peshchanskaya, K.R. Tagirbekova, E.S. Stoyanova, A.G.Gryaznova, T.M. Kosterina, Yu.V. Mishalchenko va boshqalar. Kamdan-kam hollarda banklar faoliyatining real vabashoratli natijalarining og'ishi bilan bog'liq bank risklarining boshqaruv belgisi ko'rsatiladi -A.D. Sheremet, G.N. Shcherbakov, E.S. Stoyanova, N.N. Kunitsin. Ko'pgina mahalliy mualliflar xavflarning dastlabki salbiy yo'nalishini tan oladilar va xavflarning ijobiy ta'siri ehtimolini istisno qiladilar (O.I. Lavrushin va FERMA risklarni boshqarish standartlarida mavjud bo'lgan ko'rsatmalar bundan mustasno).

Tadqiqotchilar orasida xavf ob'ekti sifatida bankning pul oqimlari va daromadlari ustunlik qiladi, undan keyin likvidlik, shuningdek, kredit tashkilotining foydalari va moliyaviy yo'qotishlari. Risklarni boshqarish tizimi doirasida bank risklarining monitoringi turli bosqichlarda amalga oshirilishi mumkin:

- birinchi bosqichda bank tavakkalchiligining yuzaga kelishi ehtimoli uchun tashqi va ichki sharoitlar hamda zaruriy shartlarni va uning risk omillarini aniqlashda;
- bank riskini amalga oshirishning ikkinchi bosqichida va tashqi va ichki riskni realizatsiya qiluvchi omillar ta'sirida;

➤ uchinchi bosqichda tavakkalchilikning natijasi va uning tashqi va ichki xavf omillarini aniqlash;

➤ amalga oshirilgan bank risklarining oqibatlari bilan bog'liq to'rtinchi bosqichda.

Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, tavakkalchilikning hayot aylanishining turli bosqichlarida va bank risklarining har xil turlari uchun profilaktika va bashorat qilish choralarning samaradorligi har xil bo'ladi. Bundan tashqari, monitoring ob'ektiga tashqi va ichki omillarning ta'siri va o'zaro ta'sirining yig'indisi natijasini hisobga olish kerak, bu esa bank monitoringi vositalaridan foydalanishga ma'lum cheklovlar qo'yadi.

Xulosa. Yuqoridagilarni umumlashtirib, biz quyidagi xulosalar chiqarishimiz mumkin: Tijorat bankining barqaror rivojlanishi tadbirkorlik faoliyatini to'g'ri yuritishning asosiy jihatlaridan biri sifatida qaralishi lozim. Tijorat banklari iqtisodiyotning muhim elementlaridan biridir. Bank tizimi ishlab chiqarishning uzluksizligini, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishni, pul muomalasini ratsionallashtirish va tartibga solishni hamda ijtimoiy va ekologik muammolarni hal qilishni ta'minlaydi.

Bank monitoringining boshqaruv mazmuni va funktsionalligi bank nazorati va bank nazoratiga qaraganda kengroqdir. Umuman olganda, muallifning pozitsiyasiga ko'ra: bank monitoringi – bu tahliliy vositalardan foydalangan holda muntazam o'lchovlar asosida tashqi va ichki bank monitoringi ob'ektlarining barqaror rivojlanishini monitoring qilish, baholash, diagnostika qilish, prognozlash va profilaktika choralari ishlab chiqish bo'yicha tartiblarni amalga oshirish bo'yicha tashkiliy faoliyat. huquqiy, boshqaruv va axborot ijro banklari talablariga muvofiq samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun axborot tizimi. Bank monitoringining asosiy tarkibiy elementlari quyidagilardan iborat:

1. monitoring ob'ekti;
2. monitoring jarayonlari (kuzatish, baholash, diagnostika, prognoz, ogohlantirish);
3. monitoring vositalari;
4. ijro etilishini monitoring qilish (huquqiy, boshqaruv, axborot).

Bank monitoringining o'zgaruvchan elementlari tarkibi bank monitoringining ma'lum bir turi (shakl, yo'nalish, foydalanish imkoniyati va boshqalar) doirasida belgilanadigan turli xil qo'shimcha xususiyatlarni o'z ichiga oladi.

Bank monitoringi belgilarini kompleks tasniflash zarurati bank tavakkalchiligining moliyaviy va nomoliyaviy tabiati bilan bog'liq bo'lib, bu bank monitoringining keng doiradagi turli sifat va miqdor parametrlaridan foydalanishni taqozo etadi. Turli bank risklarining xatti-harakatlari va oqibatlarini ularning ta'sir qilish xususiyatiga, bank faoliyatining ixtisoslashuviga qarab hamda tijorat banklari faoliyatiga qo'yiladigan milliy va xalqaro me'yoriy talablarni hisobga olgan holda moslashtirilgan tarzda bashorat qilish mumkin.

O'rganilayotgan tijorat banklarining barqaror rivojlanishining asosiy tarkibiy qismlarining jamlangan manbalarining belgilangan to'plamiga asoslangan moliyaviy boshqaruv usuli bo'lgan moliyaviy registrarni shakllantirishning kontseptual modeliga asoslangan riskga yo'naltirilgan asboblarni to'plami. tijoratbankida moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan ma'lumotlarning integratsiyasi, bu esa tavakkalchilikka asoslangan qisqa muddatli va operativ boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muqobil variantlarni tanlashni soddalashtirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Nodirovna M. S. Management of Service Processes in Service Enterprises in the Republic of Uzbekistan //Formation and Development of Pedagogical Creativity: International Scientific-Practical Conference (Belgium). – 2023. – Т. 2. – С. 32-41.
2. Nodirovna M. S. Management of Service Processes in Service Enterprises in the Republic of Uzbekistan //Formation and Development of Pedagogical Creativity: International Scientific-Practical Conference (Belgium). – 2023. – Т. 2. – С. 32-41.
3. Nodirovna M. S., Ugli S. T. T., Abdiazizovich A. I. WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF GOVERNMENT SERVICES IN THE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – 2022. – Т. 23. – С. 29-37.
4. Nodirovna M. S. FOREIGN TO THE SECTORS OF ECONOMY OF UZBEKISTAN ATTRACTING INVESTMENTS.
5. NODIROVNA M. S. SOCIAL POLICY: OBJECTIVES AND THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY //CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY. – 2023. – Т. 4. – №. 7. – С. 1-9.
6. Мирзаева Ш. Н. НОВЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ И ИЗМЕНЕНИЕ ПРОФЕССИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЫНКЕ ТРУДА УЗБЕКИСТАНА //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 668-679.
7. Абдукаримов Ф. Б. А., Мирзаева Ш. Н. МАЛЫЙ БИЗНЕС-КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 657-667.
8. Абдукаримов Б. А. А., Мирзаева Ш. Н. РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 648-656.
9. MIRZAEVA SHIRIN NODIROVNA. (2023). THE IMPORTANCE OF INVESTING IN THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL SPHERE IN OUR COUNTRY. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 4(6), 153-160. Retrieved from <https://cajtmf.centralasianstudies.org/index.php/CAJTMF/article/view/534>
10. Курбанова Р., Мирзаева Ш., Хакимов Д. РОЛЬ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ И ТЕХНОЛОГИЙ В ИЗМЕРЕНИИ СОЦИАЛЬНОГО КАПИТАЛА //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. S/4. – С. 204-216.
11. Шарипов Т. С., Мирзаева Ш. Н. СОСТОЯНИЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ В СФЕРЕ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНА //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 27-45.
12. Мирзаева Ш. Н. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И ДЕЛОВОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 46-56.
13. Nodirovna M. S. Banks and Development of Banking Services in the Republic of Uzbekistan //Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 21-30.
14. Nodirovna M. S. Foreign Experience in Supporting Entrepreneurship and Business Activity of Women //Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 654-665.

15. Saidakhmedovich S. T., Nodirovna M. S. The State of Implementation of Innovative Projects in the Service Sector in Uzbekistan //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 375-391.
16. Nodirovna M. S. Creation of an Additional Product in the Service Process in the Republic of Uzbekistan //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 635-643.
17. Nodirovna M. S. Problems of Development of the Service Sector in the Context of Digital Changes in the Republic of Uzbekistan //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 626-634.
18. Мирзаева Ш. Н. ДАВЛАТ ТОМОНИДАН ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 662-671.
19. Nodirovna M. S. Improving the Mechanisms For Managing Service Processes in Service Enterprises in the Republic of Uzbekistan //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 644-652.
20. Nodirovna M. S. Trading Enterprises and Banking Services in the Republic of Uzbekistan //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 227-234.
21. Nodirovna M. S. Ways to Develop Banking Services in the Republic of Uzbekistan //World of Science: Journal on Modern Research Methodologies. – 2023. – Т. 2. – №. 4. – С. 18-24.
22. Nodirovna M. S., Ugli S. T. T., Abduazizovich A. I. WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF GOVERNMENT SERVICES IN THE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – 2022. – Т. 23. – С. 29-37.
23. Mirzayeva S. N. Prospects for the Development of Small Business and Entrepreneurship in the Digital Economy //American Journal of Economics and Business Management. – Т. 5. – С. 3.
24. Nodirovna M. S. FINANCING OF INVESTMENT ACTIVITIES IMPORTANCE OF SOURCES //Section A-Research paper Article History: Received. – 2022. – Т. 12.
25. Nodirovna M. S. Banks and Development of Banking Services in the Republic of Uzbekistan. Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education, 2 (6), 21–30. – 1910.
26. Nodirovna M. S. Foreign Experience in Supporting Entrepreneurship and Business Activity of Women. WEB OF SYNERGY: International Interdisciplinary Research Journal Volume2, Issue 5 Year2023 ISSN: 2835-3013 <https://univerpubl.com/index.php/synergy> <https://scholar.google.com/citations>.
27. Mirzaeva S. N. et al. Innovative Enrichment of Service Enterprises Based on the Location of the Regions of Uzbekistan //AMERICAN JOURNAL OF ECONOMICS AND BUSINESS MANAGEMENT.
28. Mamanova G. B., Sulstonov S. A., Mirzaeva S. N. Improvement of Economic Mechanisms for State Support of Private Entrepreneurship (Samarkand Region) //Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences.
29. Nodirovna M. S., Mamasoliyevna K. C., Ugli S. J. U. The composition of the income of service workers and ways of its improvement (on the example of educational institutions) //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 12. – №. 4. – С. 213-218.
30. Nodirovna M. S. FOREIGN TO THE SECTORS OF ECONOMY OF UZBEKISTAN ATTRACTING INVESTMENTS. biogecko.co.nz

31. Nodirovna M. S. Management of Service Processes in Service Enterprises in the Republic of Uzbekistan //Formation and Development of Pedagogical Creativity: International Scientific-Practical Conference (Belgium). – 2023. – T. 2. – C. 32-41.

32. Mirzaeva S. N. et al. Innovative Enrichment of Service Enterprises Based on the Location of the Regions of Uzbekistan //AMERICAN JOURNAL OF ECONOMICS AND BUSINESS MANAGEMENT.

33. Nodirovna M. S. The Current State of Activity and State Policy in the Field of Economic Development of Service Sector Entities in the Republic of Uzbekistan //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – T. 2. – №. 5. – C. 218-226.

34. Nodirovna M. S. Banks and Development of Banking Services in the Republic of Uzbekistan. Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education, 2 (6), 21–30. – 1910.

35. Nodirovna M. S. Foreign Experience in Supporting Entrepreneurship and Business Activity of Women. WEB OF SYNERGY: International Interdisciplinary Research Journal Volume2, Issue 5 Year2023 ISSN: 2835-3013 <https://univerpubl.com/index.php/synergy> <https://scholar.google.com/citations>.

36. Nodirovna M. S. FINANCING OF INVESTMENT ACTIVITIES IMPORTANCE OF SOURCES //Section A-Research paper Article History: Received. – 2022. – T. 12.

37. Qarshieva M. S. N. C. M., Shaptakov J. U. The Composition of the Income of Service Workers and Ways of its Improvement (On the Example of Educational Institutions) //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – T. 4.

38. Nodirovna M. S., Ugli S. T. T., Abduazizovich A. I. WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF GOVERNMENT SERVICES IN THE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – 2022. – T. 23. – C. 29-37.

39. Nodirovna M. S., Ugli S. T. T. and AI Abduazizovich,(2022). WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF GOVERNMENT SERVICES IN THE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – C. 29-37.

40. Nodirovna M. S. O'ZBEKISTONDA AXBOROT-TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-HUQUQIY ASOSLARI //The Role of Technical Sciences in IV Industrial Civilization: International Scientific and Practical Conference (UK). – 2023. – T. 4. – C. 153-164.

41. Nodirovna M. S. FOREIGN TO THE SECTORS OF ECONOMY OF UZBEKISTAN ATTRACTING INVESTMENTS.

42. Мирзаева Ш. Н., Мухидинов Д. Д. МИФЫ ЭКОНОМИКИ //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – T. 41. – C. 283-287.

43. Курбанова Р., Мирзаева Ш. РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В СТИМУЛИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – T. 3. – №. 12/1.

44. Шарипов Т. С. Умумий овқатланиш корхоналари самарадорлигини оширишнинг ташкилий-иқтисодий механизмларини такомиллаштириш (Самарқанд вилояти мисолида) и. ф. н дисс. автореферат: 08.00. 05/Шарипов Тўлқин Саидахмедович //С.: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти. – 2010. – Т. 25.

45. Saidahmedovich S. T. THE CONCEPT OF MANAGEMENT IN ENTERPRISE MANAGEMENT AND ITS SPECIFICITY Kilichova Orzigul Zafar kizi Student Samarkand Institute of Economics and Service.

46. Имомов Х., Шарипов Т. ИҚТИСОДИЁТНИНГ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШИШИ ШАРОИТИДА ДАВЛАТ-ХУСУСИЙ ШЕРИКЧИЛИГИНИНГ ШАКЛЛАРИ, МОДЕЛЛАРИ ВА МЕХАНИЗМЛАРИ //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. S/6.

47. Шарипов Т. Вопросы конкурентоспособности на рынке услуг общественного питания //Экономика и инновационные технологии. – 2017. – №. 1. – С. 136-142.

48. Sultanovich M. D., Zuvaydullo X., Ulugbekovich K. D. Improvement of Organizational and Economic Mechanisms of Economic Growth in the Service Sector in the Republic of Uzbekistan //INTERNATIONAL JOURNAL OF BUSINESS DIPLOMACY AND ECONOMY. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 126-133.

49. Musinov Dilshod Sultanovich, Erdonov Mukhammadamin Erdon o'g'li, & Ibragimov Azamat Sobir o'g'li. (2023). APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN A MARKET ECONOMY. Лучшие интеллектуальные исследования, 8(2), 23–26. Retrieved from <http://web-journal.ru/index.php/journal/article/view/1012>

50. Sultanovich M. D. Opportunities to Create New Jobs Through the Development of the Service Sector //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 113-122.

51. Мусинов Д. ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНГИЖТИМОЙ ВА ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ОМИЛИ СИФАТИДА //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 12/1.

52. Sultanovich M. D., Ug'li N. S. S. Opportunities to Ensure the Stability of the National Banking System and Apply Foreign Experience to Uzbekistan //Gospodarka i Innowacje. – 2024. – Т. 43. – С. 85-94.